

MEIDÄN
POIKAMME

MAALLA, MERELLÄ JA ILMASSA

LUCCA 20

Sille, joka odottaa sarjakuvafestivaaleissa kohtaavansa satamäärin lapsia ja Aku Ankan kuvin koristellut seinät, Luccan kansainvälinen sarjakuvafestivaali on varmasti yllätys.

Järjestäjät, esiintyjät ja kansainväliset vieraat olivat lähinnä keskeisiä arvovaltaisen näköisiä miehiä; taiteilijoita, lehtimiehiä ja tohtoreita. Esillä olleiden sarjakuvien valikoimakin oli valovuosien päässä suomalaisesta R-kioskista.

Italiassa Firenzen lähellä sijaitsevaan Luccan pikkukaupunkiin on kokoonnuttu jo vuodesta 1966 joka toinen vuosi sarjakuvan merkeissä.

Tällä kertaa osanottajat saapuivat 35 maasta, mukaan lukien monet Latinalaisen Amerikan maat ja Yhdysvallat. Tunnettujen sarjakuvamaiden lisäksi esiteltiin muitakin, luonnoin ja näyttelyin niin arabimaiden kuin Unkarinkin sarjakuvaa.

Itse asiassa yli viikon kestävä festivaali on useamman eri tapahtuman yleiskäsite. Kirjamessujen, animaatioelokuvien, videofilmiin, luentojen ja keskusteluiden lomaan mahtuvat myös keräilysarjakuvien myyntimessut. Toistakymmentä erillistä näyttelyä esittävät eri taiteilijoiden lisäksi niin kirjankuvitusta kuin teatterilavastustakin.

Kaikki kertovat kuitenkin samasta asiasta. Sarjakuva on arvostettu osa italialaista kulttuuria, ilmaisumuoto, joka jatkuvasti rikkoo omia rajojaan niin aiheidensa kuin visuaalisen kielenäkin suhteen.

Perinteiset lajit ja rajat ovat sekoittumassa ja pirstoutumassa. Sarjakuva luo itse oman todellisuutensa ja dynamiikkansa sekä omat sääntönsä, mikään ei ole enää vierasta eikä mahdollista. Sarjakuvasta on selvästi kehittynyt yleismaailmallinen visuaalinen kieli, sitä sekä luetaan että tehdään joka puolella maapalloa.

Erityisen paljon sarjakuvaa on rikastuttanut sen globaalisuus, kunkin maan piirtäjät tuovat mukanaan omat kansalliset perinteensä.

Erilaisuudesta nousevan yhteisen kielen merkityksen havaitsi festivaalin käytäväkeskustelussa vietnamilaisesta kylästä kolme sarjakuva-albumia tehneen Vink Khoan ihastellessa Tarmo Koiviston hänelle esitelmää hiljaisen hämäläiskylän eepostaan, Mämmilää. Niin erilaista ja niin universaalisti ymmärrettävää.

Toisenkin kehityspiirteensä Luccan festivaali osoitti selvästi. Yhä suurempi osa uusista sarjakuvista suuntautuu elitistisesti, valikoituneelle lukijakunnalle. Ero populaarikulttuurin massatuotteisiin on edelleen kasvamassa.

Paholaiset keskellämme

Hyvä esimerkki sarjakuvan ja muiden taidemuotojen rajojen mataloitumisesta on italialainen Guido Buzzelli (s. 1927), Luccassa laajalla näyttelyllä huomioitu tekijä.

Buzzelli aloitti selkeästi sarjakuvapiirtäjänä. Taidemaalarin poikana hän tunsii viehätystä maalaukseen ja molemmat linjat kulkevatkin rinnan hänen tuotannossaan. Ero ilmaisumuotojen välillä on kuitenkin keinotekoinen. Oleellista on se, että niin Buzzellin maalauksissa, kuvituksissa kuin sarjakuvissakin ilmenee hänen oma ainutlaatuinen maailmansa.

"Kaiken taiteen tulisi olla kooste siitä, mitä olemme nähneet ja kokeneet. Maalauksiteksteissä tekniikka asettaa rajansa yksityiskohtien kuvaamiselle", Buzzelli selvittää.

Hän sijoittaa yleensä itsensä mukaan niin sarjakuvuunsa kuin maalauksiinsaakin. "Elän niissä toista elämäni. Kun on itse mukana, ei voi tehdä mitään täysin hullua."

Vaikka Buzzellin sarjakuvia on julkaistu suomeksiinkin, hänen paholaisia ja enkeleitä viliseviä maailmansa ei kyllä ole luterilaiselle

konsensus-Suomelle aivan läheinen. Buzzelli on nykyajan Bosch, hänen surrealistinen silmänsä näkee niin metron matkustajissa, palatsin kattomaalauksissa kuin elokuvan katsojissakin elämän ja kuoleman koko kirjon sekä absurdiiteetin.

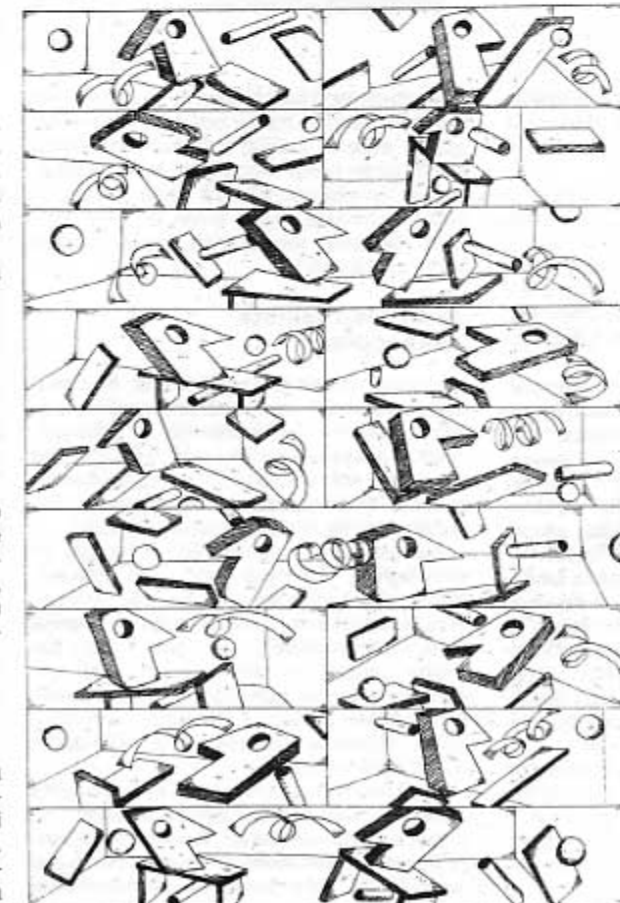
Buzzellin vankka suosio Latinalaisessa merkassa on helppo ymmärtää.

Toisaalta rajojen murtuminen näkyy lajien madaltumisen lisäksi itse sarjakuvissa. räs esimerkki siitä on 1951 syntynyt italialainen Pablo Echaurren, surrealistimaalari Sebastian Mattan poika. Hänen kuvakiensä on aivan uudenlaatuinen, sen osoitti man näyttelynsä saanut Echaurrenin sarjakuvakirja *Majakovskin elämä*.

Echaurren aloitti maalarina, mutta on jo vuotamia vuosia tehnyt sarjakuvia. Hänelle on tyypillistä simultaanisesti kuvattu tapahtuminen, kuva-ala on jaettu useisiin osiin, jotka toistaen asiaa vievät sitä eteenpäin malla logiikallaan. Perinteisestä sarjakuvasta ne ovat välillä hyvinkin kaukana.

Kustannuspolitiikkaa latinalaisittain

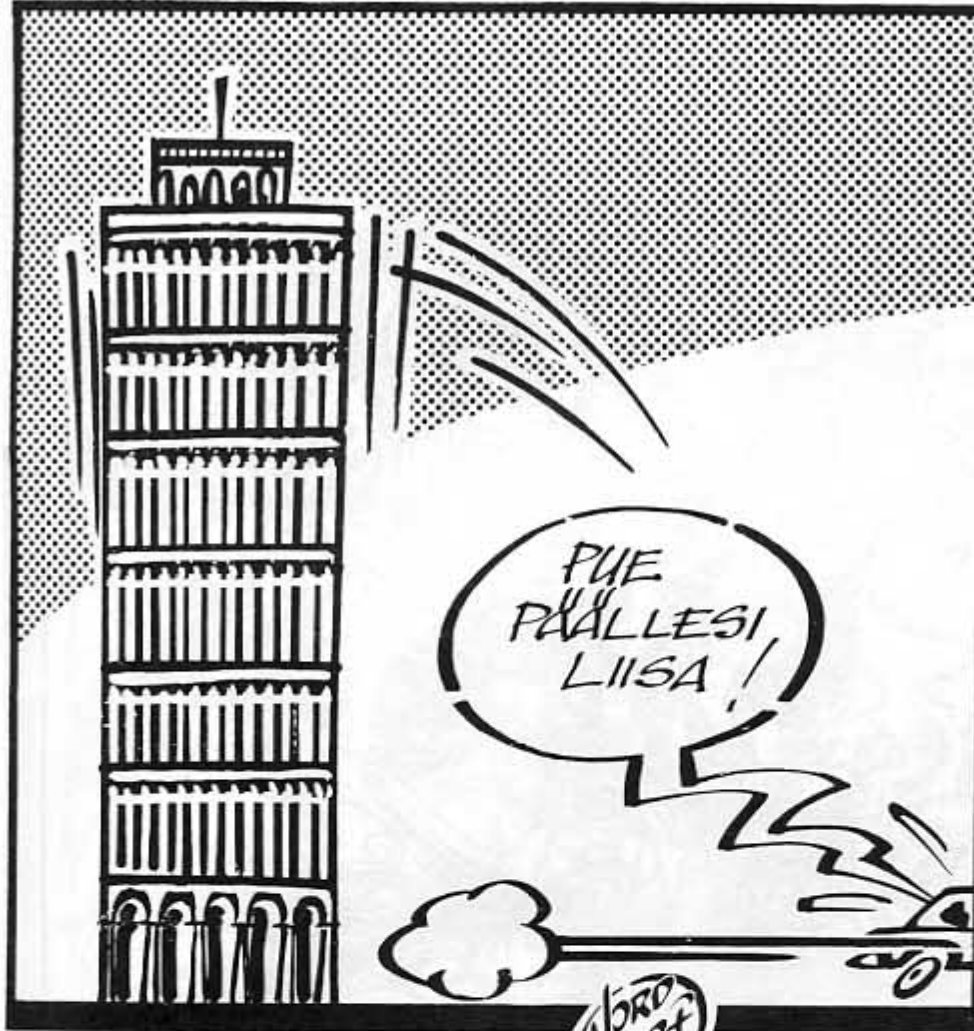
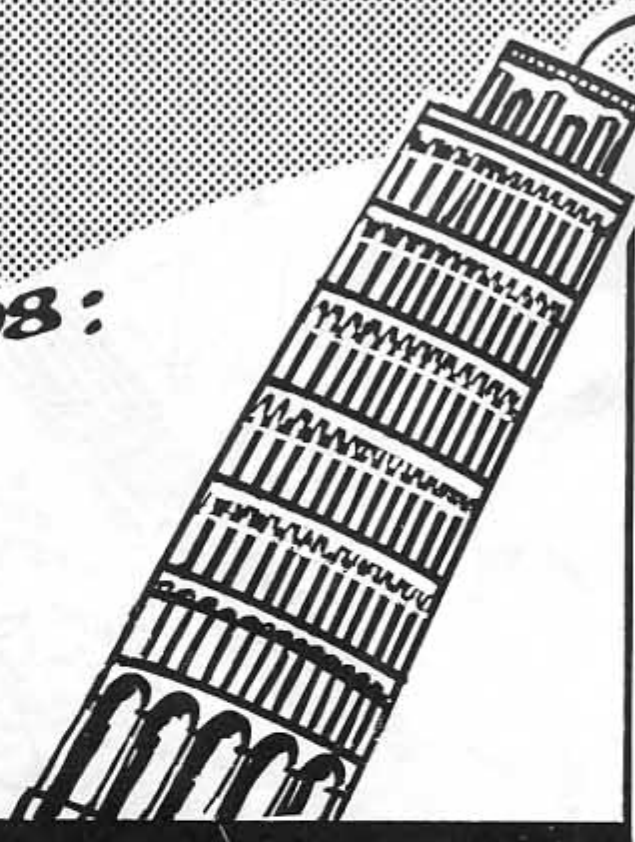
Suurelle yleisölle näkyvin osa festivaalia on sarjakuva-alan kirjamessut. Näytteilleasettaja oli puolensataa; kustantajia, erilluurlaitoksia ja sarjakuvakauppiaita. tukana oli myös Amnesty International, jonka tukemiseksi on juuri ilmestynyt komea arjakuvakirja *I Diritti Umani*. Siinä olevat otot on järjestölle lahjoittanut joukko tunnet-

© Echaurren

POIKAMME MATKALLA LUCCAAN:

LUKU 38:
PISA

tuja sarjakuvantekijöitä, kuten amerikkalainen **Will Eisner**, italialainen **Milo Manara** ja ranskalainen **Annie Goetzinger**. Kirja on ilmestynyt myös Espanjassa.

Yksi Italian monista sarjakuviin erikoistuneista kustantajista on vuosikymmenen vaihteessa perustettu **Editori del Grifo**. Se aloitti julkaisemalla huoliteltua sarjakuvan tekijöitä esittelevää kirjasarjaa *L'autore e il fumetto*, Tekijä ja sarjakuva. Juuri ilmestynyt yhdeksäs osa esittelee **Tanino Liberatoren**.

"Olemme tietoisesti pyrkineet nostamaan sarjakuvan arvostusta", sanoo **Mauro Paganelli**, toinen kustantamon perustajista. "Asiaperusteiset kirjat ovat osa sitä työtä, sarjakuvataiteilijoiden julisteiden tekeminen toinen osa. Tehokkainta on kuitenkin ollut näyttelyiden tuottaminen. Niissä käy paljon väkeä, ne huomataan ja luettelot leviävät laajalti."

Venetsian kaupungin viime vuonna tuottama laaja **Hugo Prattin** näyttely on tällainen menestys. Se on ollut esillä Pariisissa ja Hampurissa, parhaillaan se on Argentiinassa, josta näyttely siirtyy Espanjaan. **Editori del Grifo** on julkaissut tiiliskivimäisen näyttelyluettelon jo neljällä kielellä. Viides ilmestyy näyttelyn siirtyessä New Yorkiin.

Omalla laillaan erikoistunut kustantaja on **Glamour International**. Sen samanniminen, vuodesta 1980 ilmestynyt suurikokoinen ja näyttävä kolmikielinen lehti keskittyy eroottisiin sarjakuviin. Alun 1 000 kappaleen painos on noussut 5 000:een.

Kustantamon taiteellinen johtaja **Antonio Vianovi** kertoo havainneensa lehdelleen selvän aukon. "Lukijat halusivat loisteliaita lehtiä, tarve näkyi muuallakin kuin sarjakuvassa. Nykyään on tehtävä lehtiä, joissa puhutaan kaikesta, hyvin kuvin ja hyvin tarinoin. Sellaiset menestyvät, eivät puhtaasti sarjakuvalehdet."

Savannien kaiusta jääkaappiin

Vianovin huomio lienee oikea, 80-luvun sarjakuvalehdet ovat yhä enemmän yleislehtiä ja laajoina artikkeleina ja värikuvina. Ranskassa sarjakuvalehti *L'Echo des Savannes* koki sellaisen muodonmuutoksen saaden hyvän vastaanoton, italialaisen *Frigidiaren* levikki on kuukausittain 50 000.

Aloittaessaan vuonna 1980 *Frigidiare* oli edelläkävijä. Toimitus päätti olla julkaisematta esittelyjä ja arvosteluja, vain artikkeleita ja sarjakuvia. Lehti korostaa olevansa täysin subjektiivinen, sekoittaa kaiken samoihin kansiin. Tyypillistä oli kuuluisan filosofin ja tunnetun pornotähden haastattelun sijoittaminen samaan numeroon. Lehti luonnettiin linjaansa kylmäksi, siitä jääkaappia merkitsevä nimikin.

Frigidiaren kuuden perustajan joukosta nousivat maan tämän hetken tunnetuimmat uudet sarjakuvataiteilijat, **Andrea Pazienza** ja **Tanino Liberatore**. Luccassa parhaalle sarjakuvaa käsittelevälle yliopistolliselle

opinnäytteelle jaettava miljoonan liiran palkinto myönnettiin edellisellä kerralla *Frigidiaren* sarjakuvia käsittelevälle tutkimukselle.

Liberatoresta on tullut käsite. Hän esittää maailman kaikessa inhorealisisessa raadollisuudessaan. Teknisessä taitavuudessaan ja värien käytössään verraton 1953 syntynyt *Liberatore* sekoittaa kertomuksiinsa väkivaltaa, raakaa erotiikkaa ja tieteistarianomaista dekadenssia tavalla, joka hätkähdyttää.

Liberatoren tunnetuin sarjakuva on ihmishahmoinen robotti *Ranxerox*, joka ratkaisee pulmansa empimättömän suoraviivaisesti. *Liberatoren* kiistämättä karmivissa kuvissa on silti jotain puhuttelevaa, ehkä niiden näkemys piilee niiden näkemyksettömyydessä.

Joonaskin ilahtui

Suomalaisena kunniavierana Luccassa oli sarjakuvamme grand old man **Veikko Savolainen, Joonas**. "Sarjakuvapiirtäjän ammatti on yksinäistä työtä, nuorempana sitä tuskin tiesi muiden olemassaolostakaan. Siksi tällainen festivaali on erityisen innostava", sanoo hän.

Monet asiat osoittautuivat myös yhteisiksi. Brasilialainen sarjakuvan mestari **Jayme Cortez** ilahtutti ikätoveriaan Joonasta toteamalla heidän tehneen samaa työtä koko 50-luvun, taistelleen amerikkalaista sarjakuvaa vastaan kotimaisen sarjakuvan puolesta.

Luccan festivaali on päässyt pitkälle sillä tiellä, jolla kansalliset tapahtumamme Suomen sarjakuvaseuran Sarjakuvafestivaali ja Kemin kaupungin sarjakuvatapahtuma ovat päässeet vasta alkuun.

Sen oleellisin opetus suomalaisille ei kuitenkaan ole puitteet tai laajuus, vaan se, että sarjakuvasta puhutaan anteeksi pyytelemättä ja selittelemättä. Sarjakuva esitellään omana itsenään, sillä sitähan se on.

Heikki Jokinen

LUCCASSA
Matkalla olivat:
Heikki Jokinen
Harri Kaasanen
Heikki Paakkanen
Tarmo Koivisto
Veikko Savolainen
Rauli Nordberg
Pentti Nuortimo

SHULE
CORRE
LUCCA-86/